

Langkah-Langkah Pencegahan Pelacuran dari Pasca Kemerdekaan hingga 1970-an di Kelantan, Malaysia

*Steps to Thwart Prostitution from Post-Independence
Era to The 1970s in Kelantan, Malaysia*

Haryati Hasan

Abstrak

Artikel ini memperkatakan mengenai peranan agensi-agensi kerajaan dalam menguatkuasakan undang-undang membanteras kegiatan pelacuran di Kelantan pada tempoh menjelang pasca kemerdekaan sehingga tahun 1970an. Analisis untuk artikel ini dibuat menggunakan laporan-laporan yang terdapat dalam fail Jabatan Polis (Pejabat Polis Kontinjen Kelantan dan Pejabat Polis Kuala Krai), Persekutuan Persetiaan Melayu Kelantan (PPMK), Pejabat Penasihat Undang-Undang Negeri Kelantan (PPUUNK) dan Jabatan Kebajikan Masyarakat Machang. Perbincangan memperjelaskan mengenai peranan polis, yakni apakah tindakan-tindakan yang dilakukan serta masalah penguatkuasaan. Peranan Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan (MAIK), Jabatan Kebajikan Masyarakat dan Majlis Bandaran turut dibincangkan. Perbincangan mengenai peranan agensi-agensi kerajaan berkenaan bertujuan untuk melihat sejauhmanakah tindakan pencegahan yang telah diambil berkesan dalam mengawal kegiatan pelacuran. Selain itu, artikel ini turut memperkatakan secara umum mengenai respon anggota masyarakat pada waktu itu dalam membantu mengawal kegiatan pelacuran. Ini untuk menjelaskan sejauhmanakah peranan mereka itu membantu membendung masalah ini dan pada masa sama menjadi satu bentuk pertolongan kepada pihak penguatkuasa undang-undang.

Kata kunci Pelacuran, Kelantan, Pencegahan, Pasca Kemerdekaan

Abstract

This article discusses the roles of government agencies in enforcing laws to stop prostitution activities in Kelantan since early periods of independence to the 1970s. Analysis in this article was based on reports from files of Police Department (the Kelantan Police Contingent Office and the Kuala Krai Police Office), Persekutuan Persetiaan Melayu Kelantan (PPMK), Kelantan Legal Advisor Office (PPUUNK) and Machang Social Welfare Department office. The discussion elaborates on the police in terms of problems of enforcement. Roles of the Council of Islamic and Malay Culture (MAIK), the Social Welfare Department and City Council were also dealt with. The

discussion was to examine to what extent the means taken were effective in deterring prostitution activities. Also the article touches in general the response from the public during the study period in helping to control the activity. This was to determine whether it formed a kind of assistance to the law enforcement agencies.

Keywords Prostitution, Kelantan, deterrent, Post-independence

PENDAHULUAN

Pencegahan terhadap aktiviti pelacuran telah lama diusahakan oleh pihak kerajaan namun penguatkuasaan peraturan dan undang-undang adalah suatu tugas yang amat sukar dilakukan. Manusia sentiasa mencari jalan untuk lari dari undang-undang dan ramai juga yang berjaya. Kewujudan undang-undang dan hukuman bagi setiap kesalahan tidak mencukupi untuk menjadi pencegah pelanggaran. Pernah dikatakan bahawa membuat sesuatu yang bertentangan dengan undang-undang adalah lebih senang, seronok dan menguntungkan. Tanggapan ini juga adalah tidak salah sekiranya diaplikasikan kepada pelancongan seksual. Menurut Abdul Hadi (1980), punca-punca kegagalan penguatkuasaan peraturan-peraturan seksual di antara lain termasuklah keseronokan yang dikaitkan dengan perbuatan itu, ketiadaan undang-undang dan peraturan yang menyeluruh dan *double-standard* dalam masyarakat.

Di Kelantan, kawalan terhadap kegiatan maksiat amnya dan pelacuran khasnya telah lama diusahakan oleh pihak MAIK, Polis Di Raja Malaysia (PDRM), Jabatan Kebajikan Masyarakat, Majlis Bandaran, kerajaan negeri serta anggota masyarakat. Kawalan yang dimaksudkan bukan setakat undang-undang bahkan merangkumi plan tindakan, memorandum, serbuan dan tangkapan, pemulihan, pemantauan dan pendidikan (Haryati, 2004). Namun begitu, tindakan undang-undang dikatakan mampu mencegah dan membendung fenomena tersebut berbanding jenis-jenis tindakan lain. Di negara ini kawalan terhadap masalah pelacuran yang paling utama ialah *Akta Perlindungan Perempuan dan Gadis 1973* (Laws of Malaysia, 1973).

Artikel ini menyingkap peranan agensi-agensi penguatkuasaan undang-undang, yang terdiri daripada MAIK, Polis, Jabatan Kebajikan Masyarakat dan Majlis Bandaran. Dalam perbincangan tersebut, undang-undang yang digunapakai, pelaksanaan undang-undang tersebut dan mengapa wujudnya masalah penguatkuasaan akan dikupas. Selain itu, tulisan ini turut meninjau secara umum mengenai respon anggota masyarakat pada waktu itu dalam membantu mengawal kegiatan maksiat. Ini bagi menjelaskan sejauhmanakah tindakan mereka itu mampu membendung dan pada masa yang sama membantu pihak penguatkuasa undang-undang.

PERANAN AGENSI-AGENSI KERAJAAN

Majlis Agama Islam dan Istiadat Melayu Kelantan (MAIK) iaitu nama rasmi pada waktu ditubuhkan pada 24 Disember 1915, merupakan institusi agama yang pertama ditubuhkan di Semenanjung Malaysia. (Abdul Razak, 1992). Tujuan penubuhannya antara lain ialah untuk mentadbir dan memajukan kumpulan harta Baitulmal dan zakat orang-orang Islam, kehakiman Islam dan perkembangan persekolahan agama dan Arab, serta meningkatkan kegiatan dakwah Islamiah dan mengemaskan kawalan

ke atas segala kegiatan maksiat dan penyelewengan dalam Islam (Ismail Petra, t.t.). Dalam melaksanakan tanggungjawabnya membasmi kegiatan maksiat pihak MAIK, turut dibantu oleh pihak Polis, Jabatan Kebajikan Masyarakat, dan Majlis Bandaran (PDRM, 1968). Kerajaan negeri juga turut memberikan sokongan yang padu. Persepakatan jelas kelihatan khasnya dalam menguatkuasakan undang-undang. Ini dapat diperhatikan dengan penggubalan pelbagai undang-undang yang meliputi *Notis, Pemberitahuan* dan *Cadangan*.

Notis Nombor 5 Tahun 1916 (PMK, 1916) misalnya memberikan gambaran yang jelas tentang ini. Notis ini bertujuan mengawal kegiatan pelacuran. Isi kandungan notis tersebut antara lain menyeru orang ramai supaya memberi maklumat kepada pihak MAIK sekiranya mereka mendapati berlakunya kegiatan pelacuran khasnya di kawasan sekitar kediaman mereka. Menurut notis itu lagi, maklumat yang perlu disampaikan kepada pihak MAIK hendaklah menerangkan mengenai mereka yang disyaki menjadi pelacur, pemilik rumah atau pelindung-pelindung pelacur atau pengurus rumah pelacuran. Notis itu juga turut menyebut mengenai peranan agensi-agensi kerajaan seperti pihak MAIK, polis serta Majlis Mesyuarat Kerajaan Negeri berhubung dengan tindakan yang perlu diambil oleh agensi-agensi berkenaan apabila pihak mereka mendapat maklumat berkenaan sesuatu kegiatan pelacuran. Tindakan undang-undang telah meninggalkan kesan yang positif daripada segi tangkapan misalnya, ramai pelacur telah ditangkap. Haryati (1999) menyatakan tangkapan di Jajahan Kota Bharu bagi tahun 1916, 1917, 1923 dan 1937 berjumlah 149 orang. Ini menjelaskan yang agensi penguatkuasaan seperti MAIK dan Polis telah bekerjasama dengan baik dalam mencegah kegiatan pelacuran. Daripada sudut yang lain pula, hal ini menjelaskan yang kegiatan pelacuran adalah aktif khasnya di jajahan Kota Bharu. Hal tersebut berterusan sehinggalah selepas Perang Dunia Kedua dan menjelang pasca kemerdekaan. Ini dapat diperhatikan daripada memo, surat serta laporan Jawatankuasa Badan Sosial kepada kerajaan negeri dan agensi-agensi kerajaan supaya mengambil tindakan sewajarnya membasmi kegiatan pelacuran di jajahan berkenaan.

Penguatkuasaan di dalam bentuk undang-undang telah dikemaskinikan pada tahun-tahun selepas Perang Dunia Kedua. Sepanjang tahun-tahun 1950an sehingga 1970an terdapat beberapa perubahan terhadap undang-undang yang digunapakai oleh orang Islam. Undang-undang Majlis Agama dan Adat Istiadat Melayu Kelantan dan Mahkamah Kadi No. 1 Tahun 1953 (Daud, 1999) telah berkuatkuasa sehinggalah dimansuhkan dan digantikan dengan undang-undang Mahkamah Syariah dan Hal Ehwal Perkahwinan Islam Negeri Kelantan No. 1 Tahun 1966 serta undang-undang Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan No. 2 Tahun 1966 (Daud, 1999, hal. 38). Undang-undang tersebut berjalan hampir 20 tahun.

Walau pun beberapa perubahan undang-undang di peringkat negeri namun matlamatnya sama iaitu untuk mencegah kegiatan maksiat. Laporan *Minutes of the Contingent of Anti-Crime Committee Meeting* menyebut bersabit undang-undang tersebut dengan kegiatan pelacuran di Kelantan sebagai,

Prostitution in Kelantan can be quite easily contained as parties to the sexual acts are mostly persons professing the Islamic faith. The Council of Religious and Malay Custom and Kathis Courts Enactment, 1953 sets out very stringent measures which prohibits the retirement of muslims in suspicious proximity to any women (PDRM, 1965).

Kesan penguatkuasaan undang-undang dapat jelas diperhatikan dalam angka-angka tangkapan khususnya dalam tahun-tahun 1970-an. Dalam tahun 1972 misalnya badan mencegah maksiat telah menangkap seramai 339 orang (PDRM, 1973b). Seramai 113 orang pula telah ditangkap antara 1 Januari 1973 hingga 31 Mei 1973 (PDRM, 1973a). Walaupun begitu pihak MAIK berdepan dengan pelbagai masalah. Salah satu daripadanya ialah kekurangan kakitangan yang menghalang jabatan berkenaan untuk mengambil tanggungjawab sepenuhnya. Dalam hal ini pihak MAIK telah mencadangkan kepada pihak-pihak yang berminat untuk membasmi kegiatan maksiat supaya meminta bantuan daripada pihak kerajaan negeri untuk menyokong sebarang tindakan yang mereka ambil bagi membasmi kegiatan maksiat. Hal itu telah dinyatakan oleh Yang Di Pertua MAIK di dalam suratnya kepada Yang Di Pertua Persetiaan Melayu Cawangan Kuala Krai (PPMK, t.t.1).

Sebagai sebuah badan agama yang bertanggungjawab sepenuhnya mencegah kegiatan maksiat di Kelantan, peranan MAIK tidak pernah berubah. Yang Di Pertua MAIK di dalam suratnya kepada Yang Di Pertua Persetiaan Melayu Cawangan Kuala Krai telah menyatakan sokongan sepenuhnya kepada badan sosial berkenaan untuk membasmi kegiatan pelacuran. Pada pandangan pihak MAIK kegiatan pelacuran perlu dibasmi kerana kegiatan tersebut meninggalkan kesan buruk terhadap masyarakat. Ini dijelaskan di dalam petikan berikut,

Tuan lebih ma'alom hal persundalan itu suatu jenis yang sangat-sangat dahsyat dan merbahaya serba serbi dan juga kerap-kali berlaku bala benchana bagi suatu umah dengan sebab persundalan dan Tuhan menurunkan bala di atas suatu kaum dengan sebab kesalahan yang besar yang di-laku oleh kaum itu. Bala itu tidak dapat tidak di-kena sama sama-ada yang melaku atau tidak (PPMK, t.t.2).

Selain tindakan berbentuk undang-undang, pihak MAIK juga telah merangka program seperti mengadakan lawatan ke kediaman pelacur untuk tujuan menyampaikan dakwah. Golongan tersebut perlu diberi penerangan dan kesedaran bahawa menjadi seorang pelacur adalah merupakan satu kesalahan di sisi agama. Sementelahan pula sebahagian besar daripada mereka terdiri daripada bangsa Melayu yang beragama Islam. Elemen keagamaan merupakan rancangan jangka panjang yang dipersetujui oleh agensi-agensi kerajaan untuk membanteras kegiatan pelacuran (PPUUNK, 1953). Pihak MAIK, juga telah menyatakan kesediaannya untuk membantu mana-mana pihak yang berminat untuk membasmi kegiatan pelacuran dan maksiat misalnya sebuah badan sosial yang diberi nama *Persekutuan Persetiaan Melayu Kelantan (PPMK)* (PPMK, t.t.1). Selain itu pihak MAIK bersama-sama dengan beberapa agensi kerajaan yang lain akan terus menguatkuasakan undang-undang yang telah sedia ada untuk membanteras kegiatan pelacuran dan maksiat di Kelantan (PPUUNK, 1956). Penguatkuasaan undang-undang tidak akan berjaya tanpa adanya kerjasama daripada pihak polis. Ini dapat diperhatikan di dalam laporan yang bertajuk *Brothels and Prostitution in Kelantan*. Menurut laporan tersebut pihak polis berkuasa menyerbu, menangkap dan menyita atau merampas seperti yang tercatat dalam *Women and Girls Protection Chapter 156* dalam seksyen 21, 21A dan 22 (PDRM, 1968 hal. 9). Selain

itu, pihak kerajaan negeri melalui plan tindakannya sebelum itu telah menggesa agensi berkenaan supaya berperanan lebih aktif yakni dengan kerap menyerbu tempat-tempat yang dikenal pasti sebagai sarang maksiat (PPUNK, 1956).

Pihak polis walaupun berkuasa penuh membasmi kegiatan pelacuran, namun dalam beberapa keadaan tertentu pihak jabatan berkenaan memerlukan bantuan pihak lain untuk melicinkan tugas mereka. Dalam hal ini pihak Majlis Bandaran misalnya turut memainkan peranan penting khususnya dalam usaha memantau tempat-tempat yang dikenal pasti mempunyai hubungkait dengan kegiatan pelacuran. Dalam mesyuarat di peringkat agensi-agensi kerajaan yang berlangsung pada awal tahun 1950-an, pihak Majlis Bandaran telah digesa agar membatalkan lesen perniagaan terhadap hotel-hotel yang dikenal pasti mempunyai hubung kait dengan kegiatan pelacuran.

Pihak Majlis Bandaran juga turut digesa agar mengambil tindakan yang sama ke atas kedai-kedai kopi yang telah menggunakan kaum wanita untuk tujuan tidak bermoral. Badan berkenaan digesa berbuat demikian kerana didapati bertanggungjawab terhadap pengeluaran lesen. Sehubungan itu juga badan berkenaan diarahkan supaya memberi amaran kepada pemilik-pemilik hotel dan kedai kopi supaya mematuhi arahan pihak berkuasa (ibid.). Pihak Majlis Bandaran juga berperanan penting dalam memastikan kebajikan golongan penarik beca. Ada segelintir penarik beca yang bergiat sebagai orang tengah dalam kegiatan pelacuran. Dalam konteks ini pihak Majlis Bandaran telah berusaha mengadakan suatu tempat perhentian khas kepada golongan penarik beca roda tiga tersebut. Ini bertujuan untuk memudahkan pihak Majlis Bandaran mengawal pergerakan pemilik-pemilik beca berkenaan dan memastikan agar mereka tidak melanggar peraturan. Selain itu tindakan membatalkan lesen beca juga akan dilakukan sekiranya pemilik beca tersebut menggunakan kemudahan kenderaan mereka untuk tujuan tidak bermoral.

Selain MAIK, Polis dan Majlis Bandaran, pihak Jabatan Kebajikan Masyarakat (JKM) juga turut memainkan peranan penting (PDRM, 1968). Namun, berbanding jabatan-jabatan berkenaan, pihak JKJ tidak terlibat semasa menggeledah sarang-sarang pelacuran kerana ia bukan menjadi dasar kepada jabatan berkenaan. Sebaliknya jabatan tersebut lebih menumpukan kepada usaha-usaha pemulihan pelacur-pelacur yang berusia di bawah 21 tahun (PKMN.KK, 1972).

RESPON MASYARAKAT

Selain peranan agensi-agensi kerajaan, anggota masyarakat turut memainkan peranan penting mencegah kegiatan pelacuran. Paling utama persatuan sosial iaitu Persekutuan Persetiaan Melayu Kelantan (PPMK) dan Ikatan Relawan Rakyat Malaysia Kota Bharu. Orang awam juga turut membantu pihak berkuasa menyampaikan maklumat mengenai aktiviti maksiat yang berlaku di kawasan mereka. Wartawan dan ulama pula menyampaikan idea mereka melalui tulisan di dalam akhbar dan majalah.

Persatuan Sosial

Sebelum tahun-tahun 1950-an, telah ada usaha-usaha yang dilakukan oleh persatuan persatuan sosial untuk membasmi kegiatan pelacuran. Paling utama ialah

Persekutuan Persetiaan Melayu Kelantan (PPMK) yang diasaskan pada 9 Februari, 1940 oleh sekumpulan 34 orang rakyat Kelantan (Al Hikmah, 1940). PPMK telah mencadangkan kepada pihak kerajaan negeri agar memberi pendidikan agama kepada pelacur. Ini kerana PPMK berpendapat pelajaran agama adalah penting dalam usaha untuk menyedarkan para pelacur agar kembali ke pangkal jalan. Pihak PPMK telah mencadangkan agar kerajaan British di Kelantan waktu itu mengadakan kelas malam antara jam 7 hingga 9 malam khususnya untuk mengajar pelajaran agama kepada para pelacur. Menurut PPMK lagi, tenaga pengajarnya hendaklah terdiri daripada kalangan guru wanita (PPMK, t.t.3).

PPMK juga mencadangkan kepada pihak kerajaan negeri waktu itu agar menyediakan pensyarah atau tenaga pengajar khas untuk memberikan penerangan mengenai kesan akibat daripada kegiatan pelacuran kepada seluruh anggota masyarakat. Selain itu juga pihak kerajaan digesa agar mengadakan guru agama untuk mengajar kaum wanita. Pada masa yang sama kaum lelaki pula digalakkan menghadiri ceramah-ceramah berhubung dengannya agar mendapat manfaat dan bakal menyedarkan mereka peri pentingnya menjaga maruah kaum wanita (PPMK, t.t.4).

Selain memberi penekanan kepada pelajaran agama, badan berkenaan telah menggesa pihak kerajaan waktu itu supaya mengadakan lebih banyak peluang pekerjaan kepada kaum wanita (PPMK, t.t.4); PPMK, t.t.5). Desakan yang sama turut dinyatakan oleh Kaum Ibu, Persetiaan Melayu Cawangan Kuala Krai di dalam keputusan Mesyuarat Jawatankuasanya yang berlangsung pada 24 Januari 1947. Selain menyediakan lebih banyak peluang pekerjaan, jawatankuasa tersebut turut menggesa pihak kerajaan agar menyediakan keperluan asas seperti tempat tinggal, makanan dan pakaian serta mengadakan guru agama khas untuk mengajar dan membimbing bekas-bekas pelacur supaya kembali ke pangkal jalan (PPMK, t.t.6).

Menurut Kaum Ibu lagi, kerajaan bertanggungjawab membanteras kegiatan pelacuran kerana kegiatan tersebut tidak akan dapat dihapuskan tanpa tindakan yang tegas dari pihak kerajaan. Jawatankuasa tersebut juga turut menyatakan, bahawa kegiatan pelacuran perlu dibasmi bersungguh-sungguh kerana pelacuran merupakan salah satu daripada dosa-dosa besar (PPMK, t.t.7).

Cadangan PPMK berhubung dengan mengadakan lebih banyak pekerjaan, mendapat reaksi yang positif daripada pihak Pesuruhjaya Residen. Ini terbukti apabila beliau mencadangkan agar mewujudkan pekerjaan yang sesuai seperti pekerjaan bertenun kain (PPMK, t.t.5). Ini kerana sebab-sebab utama yang mendorong kaum wanita menceburi lapangan pelacuran ialah kerana mereka tidak mempunyai sumber pendapatan, tidak bekerja dan tiada orang yang dapat menanggung kehidupan mereka. Pekerjaan sebagai pelacur adalah sebagai satu usaha untuk mencari nafkah bagi menyara kehidupan.

Dalam merealisasikan cadangan-cadangan tersebut PPMK telah menghubungi agensi-agensi kerajaan untuk mendapatkan kerjasama dan sokongan. Antara agensi-agensi berkenaan ialah MAIK, Polis dan pihak kerajaan negeri Kelantan (PPMK, t.t.2).

Jika PPMK mencadangkan idea-idea yang menjurus kepada menjaga kebajikan para pelacur, namun berbeza pula dengan Ikatan Relawan Rakyat Malaysia Kota Bharu. Badan ini telah menyampaikan maklumat kepada pihak berkuasa agar bertindak ke atas sindikit pelacuran yang memperdagangkan wanita Kelantan ke luar Kelantan. Menurut

laporan badan itu lagi, sindikit tersebut didalangi oleh seorang lelaki yang merupakan bekas anggota tentera yang berasal dari Kelantan (PDRM, 1976a).

Orang awam

Dalam kalangan orang awam juga ada yang bertindak dengan membuat laporan kepada pihak berkuasa mengenai aktiviti pelacuran di kawasan mereka. Biasanya mereka akan menulis surat kepada pihak berkuasa. Hal ini dapat diperhatikan di dalam surat yang ditulis oleh Zainal Abidin yang beralamat di jalan Hulu Kota. Menurut surat tersebut,

...di jalan Hulu Kota (Istana Balai Besar) - ada beberapa buah rumah haram tempat simpan perempuan-perempuan lacor, di-kawasan rumah inilah hidup dengan mewah, hidup dengan kebebasan memaksa, bergaduh, memungut wang dengan perempuan-perempuan lacur (PDRM, 1976b).

Ada juga yang melaporkan mengenai aktiviti pelacuran yang berlaku di luar kawasan tempat tinggal mereka. Ini termasuklah mengenai aktiviti maksiat yang berlaku di luar Kelantan. Menurut laporan tersebut, seorang lelaki yang mempunyai tiga orang isteri telah menyertai dan menjalankan satu sindikit yang memperdagangkan wanita. Menurut laporan itu lagi, lelaki berkenaan tidak mempunyai sebarang pekerjaan. Sindikit yang dianggotai oleh lelaki tersebut bergiat aktif menjalankan aktiviti memperdagangkan wanita Kelantan terutamanya ke Kuala Lumpur dan Singapura. Selain itu sindikit berkenaan turut terlibat di dalam beberapa aktiviti jenayah. Laporan tersebut bertujuan memberi maklumat dan peringatan kepada pihak polis agar membuat siasatan yang rapi ke atas pemuda tersebut (PDRM, 1976c).

Di dalam kes yang lain, seorang penduduk kampung telah melahirkan rasa bimbang terhadap kegiatan pihak-pihak tertentu yang menawarkan pekerjaan di luar Kelantan kepada gadis-gadis tempatan. Menurut laporan tersebut,

“Bagi kami penduduk kampung hari ini timbul persoalan dan berasa bimbang menghadapi orang-orang menipu anak-anak gadis (perempuan) dengan pandai tipu helah dengan kata-kata memikat perempuan-perempuan hendak bagi kerja dan dibawa ke sarang-sarang pelacuran di bandar-bandar besar seperti dibawa ke Kuala Lumpur, Ipoh Perak, bandar Seremban Negeri Sembilan, Mentakab Pahang, Kuantan Pahang, Kuala Lipis Pahang dan... (PDRM, 1976d).”

Ulama dan wartawan

Tok Kenali atau nama sebenarnya Haji Muhd. Yusuf bin Ahmad yang merupakan seorang ulama terkenal telah mengemuka dan memberikan pandangan mengenai sebab-sebab berkembangnya pelacuran. Pada masa yang sama beliau juga telah mengemukakan pandangannya supaya membanteras kegiatan tersebut. Ini termasuklah mengenal pasti punca-punca berlakunya aktiviti tersebut. Sekiranya, kegiatan tersebut berpunca daripada masalah keruntuhan rumahtangga, maka pihak yang bertanggungjawab iaitu institusi yang berkaitan dengan perkahwinan perlu

memikirkan cara yang sewajarnya seperti menyediakan rekod mengenai pendaftaran perkahwinan dan perceraian dalam kalangan orang Islam.

Beliau juga telah mencadangkan agar kerajaan waktu itu memberikan keutamaan kepada pendidikan Islam. Ini termasuklah mengadakan lebih banyak sekolah agama rakyat, memberi biasiswa atau bantuan kepada pelajar-pelajar yang belajar di sana dan kemudian memberi pekerjaan yang sesuai dengan pendidikan mereka. Menurut Tok Kenali lagi mereka yang tamat belajar perlu dihantar ke kampung-kampung untuk memberi kesedaran kepada masyarakat Islam waktu itu mengenai nilai-nilai murni dalam beragama. Ini sekali gus akan dapat mengatasi masalah kejahilan umat Islam. Menurut Tok Kenali lagi, kegiatan maksiat (pelacuran) berlaku kerana berpunca daripada kejahilan dan akibat daripada tidak mendapat pendidikan yang sewajarnya (Za'ba, 1921).

Mufti kerajaan Kelantan, Dato' Haji Ibrahim turut prihatin mengenai masalah pelacuran di Kelantan. Beliau meneliti dan mengkaji balik mengenai surat-surat aduan yang sampai ke pejabat Mufti yang melaporkan mengenai isu maksiat di Kelantan. Beliau telah mengesahkan yang aktiviti pelacuran berlaku di bandar Kota Bharu. Dalam hal ini beliau telah menyeru agensi-agensi kerajaan yang bertanggungjawab mengenainya agar saling bekerjasama untuk membasmi kegiatan pelacuran (SUK, t.t.; MAIK, t.t.).

Pada tahun-tahun 1950-an dan 1960-an, masalah tersebut telah dibangkitkan sekali lagi. Ishak Haji Muhammad yang merupakan seorang wartawan telah menyampaikan ideanya di dalam bentuk novel yang diberi judul *Jalan ke Kota Bharu*. Melalui tulisan ini, apa yang cuba beliau sampaikan ialah di tengah-tengah negeri Kelantan yang menjadi pusat perkembangan pendidikan Islam, bahawa ada juga yang terpaksa menjalani hidup yang bertentangan dengan agama Islam dan budaya Melayu kerana didorong oleh pelbagai faktor (Ishak, 1956).

KESIMPULAN

Pihak penguatkuasaan undang-undang iaitu MAIK dan polis menjalankan tugas mereka berpandukan undang-undang persekutuan dan negeri. Undang-undang tersebut pula telah menentukan had dan bidang kuasa kedua-dua badan berkenaan untuk bertindak. Oleh itu sejauh mana keberkesanan tindakan kedua-dua agensi berkenaan bergantung kepada sejauhmanakah pula isi kandungan undang-undang tersebut, perlaksanaannya dan masalah-masalah di dalam agensi berkenaan. Kelancaran operasi penguatkuasaan juga banyak bergantung kepada faktor-faktor lain; termasuklah sokongan daripada kerajaan negeri. Selain itu, peranan Jabatan Kebajikan Masyarakat dan Majlis Bandaran tidak kurang juga pentingnya. Pertubuhan sosial, orang awam dan ulama serta wartawan merupakan indikator yang mampu membendung masalah tersebut dan ada kalanya berupaya menyembuhkan penyakit sosial tersebut. Justeru, penguatkuasaan undang-undang yang tegas bukanlah penyelesaian kepada masalah pelacuran di Kelantan. Mencegah itu lebih baik daripada mengubati. Ini termasuklah mengatasi masalah kemiskinan, mengurangkan kadar perceraian, memperbanyakkan peluang pekerjaan serta menanamkan kefahaman dan penghayatan sebenar tentang

Islam selain mengutamakan kebajikan dan kepentingan kaum wanita. Namun begitu, kerjasama antara agensi-agensi kerajaan dan anggota masyarakat tidak dapat disangkal banyak membantu kerajaan negeri khasnya dalam memulihkan imej Kelantan sebagai Serambi Mekah. “Konsep Bersatu Kita Teguh Bercerai Kita Roboh” amat tepat untuk menghuraikan tentang peranan agensi-agensi kerajaan dan anggota masyarakat dalam membasmi kegiatan maksiat di Kelantan.

RUJUKAN

- Abd. Hadi, Zakariah (1980). *Pelacur dan Pelacuran di Malaysia*. Kuala Lumpur: Utusan Publications & Distributors Sdn. Bhd. hal. 8-15.
- Abdul Razak, Mahmud (1992). Tujuh Puluh Lima Tahun Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Kelantan. *Monograf IX Perbadanan Muzium Negeri Kelantan*. Kota Bharu: Perbadanan Muzium Negeri Kelantan.
- Al-Hikmah (1940). 19 Disember 1940. hal. 18
- Daud, Mohammad (1999). Sejarah Penubuhan Mahkamah Syariah dan Perkembangan Undang-undangnya di Negeri Kelantan. *Al-Wasilah*, bil. 2, Jun. 1999. Kota Bharu: Jabatan Hal Ehwal Agama Islam Kelantan. hal. 38.
- Haryati, Hassan (2004). Wanita Kelantan dan Pelacuran: Satu Kes Kajian di Kota Bharu, 1950an-1970an. (Tesis PhD yang tidak diterbitkan). Universiti Kebangsaan Malaysia. Bangi, Selangor.
- Haryati, Hassan (1999). Pelacuran di Kalangan Wanita Melayu Kelantan dari 1900 sehingga 1941. (Tesis M.A. tidak terbit). Universiti Malaya. Kuala Lumpur.
- Ishak, Haji Muhammad (1956). *Jalan ke Kota Bharu*, Singapura: Qalam.
- Ismail Petra, D.M.M.(t.t.). Kelantan Darulnaim sebagai Serambi Mekah Kota Bharu: Kota Budaya. *Peristiharan oleh ke Bawah Duli yang Maha Mulia Tuanku Ismail Petra Ibni Al-Marhum Sultan Yahya Petra, Sultan dan yang Di Pertuan bagi Negeri Kelantan Darul Naim*, Kota Bharu: A&D Printing and Stationary Co. Sdn. Bhd.
- Laws of Malaysia (1973). Act 106. Women and Girls Protection Act, 1973. Pt. 1, S.2. Dimuaturun dari [http://members. Tripod.com/kebajikan/aktaperliwanita.html](http://members.tripod.com/kebajikan/aktaperliwanita.html). 28 April 2002.
- MAIK, (t.t.). Perempuan-Perempuan Sunda di Dalam Bandar Kota Bharu. 406/37. Kota Bharu: Majlis Agama Islam Kelantan.
- PDRM (1965). *Minutes of the Contingent of Anti-Crime Committee Meeting, 2 Oktober 1965*. Pejabat Polis Kuala Krai, Kelantan. SR 35/41,.
- PDRM (1968). Brothels and Prostitution in Kelantan: *Kertas Kerja Polis Di Raja Malaysia Kelantan*. Pejabat Polis Kuala Krai, SR 35/41, 4 Disember 1968. hal. 9.
- PDRM (1973a). Laporan Maksiat Negeri Kelantan mulai bulan Jan 1972 hingga 31 Mei 1973. *PR 35/41(1)*, Kelantan: Pejabat Polis Kontinjen Kelantan
- PDRM (1973b). Maksiat. *PR 35/41(1)*. Jun 1973. Kelantan: Pejabat Polis Kontinjen Kelantan.
- PDRM (1976a). *Laporan Maksiat. PR 35/41(2)*. Kelantan: Pejabat Polis Kontinjen Kelantan.
- PDRM (1976b). Ambil Tindakan Tegas ke Atas Orang-Orang ini kerana Memaksa dan Memeras Wang daripada Perempuan Pelacor. *PR 35/41(2)*. Kelantan. Pejabat Polis Kontinjen Kelantan,
- PDRM (1976c). Laporan Ali Abdullah Mengenai Pemuda yang Menjual Wanita. *PR 35/41(2)*. 3 Februari 1976. Kelantan: Pejabat Polis Kontinjen Kelantan.
- PDRM (1976d). Penjual Perempuan. *PR 35/41(2)*. Kelantan: Pejabat Polis Kontinjen Kelantan.
- PKM.KK (1972). *Perkhidmatan Pelacuran*. (A) 11/80, 9 Oktober 1972. Kota Bharu.

- PMK (1916). Berkenaan dengan Perempuan Jahat. *Notis Nombor 5, dalam 3/16*. hal. 2
- PPMK (t.t.1). *K.174/47/1A*. (Surat daripada Yang Di Pertua Majlis Agama Islam Kelantan kepada Yang Di Pertua Persetiaan Melayu Cawangan Kuala Krai). Kota Bharu: Persekutuan Persetiaan Melayu Kelantan
- PPMK (t.t.2). *K.174/47/1*. (Surat Persekutuan Persetiaan Melayu Kelantan kepada Pesuruhjaya Residen Kelantan). Kota Bharu: Persekutuan Persetiaan Melayu Kelantan
- PPMK (t.t.3). *K.174/47/4*. (Memo daripada Resident Commissioner's Office Kota Bharu Kelantan kepada Commissioner of Police Kota Bharu Kelantan). Kota Bharu: Persekutuan Persetiaan Melayu Kelantan
- PPMK, (t.t.4). *Rancangan untuk Menegahkan daripada Meriak Persundalan.K.174/47/7A*. Kota Bharu: Persekutuan Persetiaan Melayu Kelantan
- PPMK, (t.t.5). *K.174/47/6*. (Surat daripada Pesuruhjaya Residen kepada Yang Dipertua Persetiaan Melayu Kelantan). Kota Bharu: Persekutuan Persetiaan Melayu Kelantan
- PPMK, (t.t.6). *Ringkasan Keputusan Mesyuarat Jawatankuasa Kaum Ibu Persetiaan, Kuala Krai*. P.P.M.8/47 (1). Kota Bharu: Persekutuan Persetiaan Melayu Kelantan.
- PPMK, (t.t.7). *P.P.M.8/47(2)*, (Surat Yang Dipertua Kaum Ibu Persetiaan Ulu Kelantan kepada Setiausaha Persetiaan Melayu Ulu Kelantan). Kota Bharu: Persekutuan Persetiaan Melayu Kelantan.
- PPUUNK (1953). *Prostitution in Kelantan*. L.A.T. 2/54/J/15, (Notes of a Meeting Held at 10.00 a.m. on 6th January, 1953, at the State Secretary's Office to Discuss Measures to be Taken, Against The Problem of Prostitution in This State). Kota Bharu: Pejabat Penasihat Undang Undang Negeri Kelantan.
- PPUUNK (1956). Penyata Jawatan-kuasa Terpilih bagi Mengawal Akhlak, 5 Disember 1956, L.A.T. 2/54/J/15. *Prostitution in Kelantan*. Kota Bharu: Pejabat Penasihat Undang Undang Negeri Kelantan.
- SUK. (t.t.). Perempuan Sundal Dalam Bandar Kota Bharu. *978/37*. Kota Bharu: Setiausaha Kerajaan Negeri Kelantan
- Zaaba (1921). Tok Kenali, Persundalan. *Surat Persendirian Za'ba*, SP 18/1B/188, (30 Disember 1921). hal. 4-5.